Міністерство освіти і науки України

Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ

5 клас

Укладач: Чеботарьова О.В., кандидат педагогічних наук, ст. наук. співробітник лабораторії олігофренопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

Київ - 2014

Квітникарство

Пояснювальна записка

Мета професійно-трудового навчання в спеціальних закладах для дітей з розумовою відсталстю – підготувати учнів до самостійного виконання після закінчення школи нескладних видів робіт на підприємствах, сільськомугосподарстві, формування в них життєвої компетентності.

Програма курсу "Квітникарство" розрахована на підготовку розумово відсталих учнів до праці помічником у зеленому, тепличному господарстві. Після навчання в школі за даною програмою випускники мають змогу продовжити навчання за даним фахом у професійно-технічних училищах (коледжах).

Процес підготовки молодших спеціалістів до роботи в зелених та тепличних господарствах передбачає постійний контакт і спілкування учнів із рослинами, що сприятиме загальному, естетичному розвитку школярів та екологічному вихованню, а також розвитку загально-трудових умінь.

У 5 класі передбачено ознайомлення учнів із найпростішими роботами по **вирощуванню квітково-декоративнихрослин** на прикладі невимогливих квітково-декоративних культур.

Передбачено ознайомлення учнів з умовами вирощування і правилами **догляду за кімнатними рослинами**. Вивчаючи цей розділ учні набувають теоретичних знань про декоративні кімнатні рослини, знайомляться з правилами і прийомами догляду за ними, вчаться розмножувати кімнатні рослини різними способами. Знайомляться з прийомами підживлення рослин, строками проведення даної роботи. Уроки рекомендується проводити в теплиці або кабінеті кімнатних рослин. Можна планувати екскурсії до ботанічних садів з метою ознайомлення з рідкісними рослинами.

Також передбачено розділ **«Флористичні композиції з природного матеріалу»,** під час якого діти виконують різноманітні вироби з природного матеріалу, комбіновані роботи з використанням пластичних матеріалів (пластиліну, глини, солоного тіста), паперу (гофрованого, обгорткового та ін).

До програми також включено розділ **"Прибирання приміщень теплиці та кабінету трудового навчання",** в якому передбачено формування побутових умінь та навичок, опанування якими є базисом для формування життєвої компетентності та запорукою успішної соціалізації на сільськогосподарських підприємствах. При вивченні даного розділу учні опановують послідовність прибирання, правила виконання даних робіт. Набуті знання з даного розділу стануть у нагоді кожному випускнику спеціальних шкіл у подальшому житті.

Починаючи з п'ятого класу для роботи в теплиці необхідні різні види ґрунтів (пісок, листяний ґрунт, перегній, дерновий ґрунт) тому програмою передбачений в кожному класі розділ "Заготовка ґрунту для теплиці та правила його зберігання".

У ході навчання за даною програмою учні в своїй роботі використовують різний сільськогосподарський інвентар. Вчителем обов'язково проводиться інструктаж з техніки безпеки.

Навчальні, виховні та корекційно-розвивальні завдання на уроках вирішуються у процесі виконання учнями практичних завдань, на які відводиться не менш як 75% навчального часу, решта йде на вивчення теоретичного матеріалу. Зміст теоретичних відомостей має відповідати характеру практичних робіт та об'єктів праці з кожної теми. Орієнтовний перелік об'єктів праці, передбачений програмою, уточнюється вчителем залежно від місцевих умов та потреб школи. Добір об'єктів праці здійснюється з урахуванням змісту програми, вікових та індивідуальних особливостей учнів, доцільності вибору об'єкта.

Зміст, представлений у навчальній програмі, має нову структуру. Структура навчальної програми включає наступні колонки: 1 – порядковий номер розділу, підрозділу, теми; 2 – кількість годин, що відводиться для вивчення конкретної теми; 3 – зміст навчального матеріалу, який поділений на теми (у кожній темі виділяються підтеми); 4 – навчальні досягнення учнів, що охоплюють знання та уміння, які повинні бути сформовані в учнів на основі вивчення конкретної теми; 5 – спрямованість корекційно-розвивальної роботи, де окреслюються основні напрямки корекційно-розвивальної роботи, яку слід здійснювати на матеріалі теми. Зокрема, охоплюються процеси пізнавальної діяльності (сприймання, пам'яті, мислення), мовленнєвої діяльності та корекційний розвиток особистості.

Зміст програми з трудового навчання «Квітникарство» передбачає наступність у розвитку набутих учнями у молодших класах знань і вмінь.

Правильно організоване трудове навчання створює сприятливі умови для професійного самовизначення учнів, сприяє розвитку творчості і конструктивного мислення, морально-вольових якостей, культури праці. У процесі вивчення теорії і на практиці у них формується інтерес до певної професії. Особливу увагу слід звертати на знання і точне дотримання учнями правил безпечної праці, виробничої санітарії, особистої гігієни, ознайомлення із заходами запобігання травматизму.

5-й клас
(215 год., 7 год. на тиждень)
Перший семестр

№п/п	К-сть год	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.	**2**	**Вступ**		
		Значення рослин у житті людини та їх охорона. Різноманітністьквіткових рослин (розміри, форма, середовище існування). Квіткові і неквіткові рослини. Професія квітникаря та її значення для оточуючих. Ознайомлення з роботою квітникарів. Робочий інвентар. Правила роботи і поведінки у майстерні, теплиці. *Практичні роботи.* Ознайомлення із різноманітністю рослин під час екскурсії до парку, теплиці. Ознайомлення із обладнанням майстерні. Виконання правил безпечної праці у майстерні.	*Учень має уявлення*про значення рослин у житті людини; професію квітникаря. *Характеризує:* – різноманітність квіткових рослин; **–** робочий інвентар. *Дотримується:*правил внутрішнього розпорядку та безпечної праці в майстерні.	*Пізнавальний розвиток:* аналіз, порівняння різноманітних квіткових рослин;збагачення уявлень про професію квітникаря. *Мовленнєвий розвиток:* використанняназв квітів у розгорнутому мовленніучня. *Вольовий і особистісний розвиток*: засвоєння й виконання вимог щодо чистоти і порядку на робочому місці, виконання правил поведінки у майстерні.
2.	6	**Квітково-декоративні рослини**		
		Теоретичні відомості. Квітково-декоративні рослини та їх значення. Однорічні і багаторічні квітково-декоративні	Учень *має уявлення* про квітково-декоративні рослини та їх значення.	*Розвиток мовлення:* використання назв квітково-декоративних

		рослини. Загальна характеристика однорічних рослин. Календула, чорнобривці, айстри - однорічні квіткові рослини. Особливості зовнішньої будови квіткових рослин: корінь, стебло, листя, квітка. Утворення плодів та насіння рослини. Значення кореня, листя, стебла, квітки для життя рослини. *Практична робота.* Ознайомлення із квітковими рослинами на шкільних клумбах. Розпізнавання квіткових рослин за зовнішнім виглядом. Розрізнення частин рослини: корінь, стебло, листя, квітка, коробочка з насінням.	*Називає*зовнішню будову квіткової рослини. *Характеризує:*значення кореня, листя, стебла, квітки для життя рослини. *Розпізнає:* календулу, чорнобривці, айстри серед інших квіткових рослин.	рослин у розгорнутому мовленні. *Пізнавальний розвиток:* розвиток мислення на основі аналізу та порівняння будови однорічних квіткових рослин. *Особистісний розвиток:* формування організованості, самостійності у навчально-практичній діяльності.
3.	8	**Збір насіння однорічних квіткових рослин**		
		*Теоретичні відомості.*Вигляд суцвіть календули, чорнобривців, айстр із дозріваючим насінням і вигляд окремого насіння рослин. Інвентар та пристосування для збору та зберігання насіння. Правила збору насіння. Просушування і зберігання насіння. *Практичні роботи.* Підготовка інвентарю для збору насіння (відра, ножиці, відкриті коробки для просушування насіння).	*Називає:*правила збору насіння *Характеризує:*інвентар та пристосування для збору та зберігання насіння. *Дотримується:* правил безпечної праці з ножицями. *Виконує операції:*збору та просушування насіння за	*Сенсорний розвиток:* порівняння за розміром, формою, кольором насіння однорічних квіткових рослин. *Розвиток мовлення:* використання назв інвентарю у словесному описі дій. *Особистісний розвиток:* формування діяльності на

		Зрізування стиглого суцвіття ножицями. Закладання насіння у коробки для просушування. Збір гербарію квіткових рослин.	незначною допомогою вчителя.	основі дотримання вимог організації власної праці.
4.	4	**Очищення квітників**		
		Теоретичні відомості. Необхідність очищення квітників. Строки проведення даної роботи. Способи видалення засохлих решток рослин. *Практичні роботи***.** Видалення з коренями засохлих однолітніх рослин. Складання і винос видалених решток рослин на смітник.	*Характеризує:* способи видалення засохлих решток рослин. *Видаляє:*засохлі однолітні рослини з квітника. *Виносить:* видалені рештки рослин на смітник.	*Виховання позитивних рис особистості:* акуратності, терпеливості, ретельності, вміння доводити роботу до кінця.
5.	6	**Осінні роботи на шкільних квітниках**		
		*Теоретичні відомості.*Необхідність переносу рослин із квітників до теплиці. Правила переносу хлорофітуму до теплиці. Правила безпечної роботи з лопатою. Правила посадки хлорофітуму у горщики в теплиці. *Практичні роботи***.** Викопування кущів хлорофітуму з квітників і перенесення у теплицю. Заповнювання горщиків землею. Посадка хлорофітуму у горщики.	*Називає:*правила переносу хлорофітуму до теплиці. *Виконує:*викопування рослин, перенесення їх до теплиці, посадку у горщики. *Дотримується:*правил безпечної роботи з інвентарем.	*Розвиток мовлення:* використання нових слів у словесному описі діяльності. *Пізнавальний розвиток:* аналіз, порівняння різних видів діяльності на шкільних квітниках **.**

6.	10	**Кімнатні рослини**		
		*Теоретичні відомості***.** Значення кімнатних рослин у житті людини. Озеленення приміщень. Різноманітність кімнатних рослин. Загальні уявлення про потреби кімнатної рослини у світлі, теплі, повітрі, вологості ґрунту. Розміщення рослин на підвіконні. Правила і прийоми поливу кімнатної рослини. *Практичні роботи***.** Підготовка води для поливу та полив квітів. Видалення пилу з листя кімнатних рослин за допомогою вологої ганчірки.	*Характеризує:*значення кімнатних рослин у житті людини. *Називає***:** необхідні умови існування кімнатної рослини. *Виконує операції:* поливу та видалення пилу з листя кімнатних рослин. *Дотримується:* санітарно-гігієнічних вимог у процесі догляду за кімнатними рослинами.	*Розвиток мовлення:* використання назв кімнатних рослин, трудових операцій у словесному описі власної діяльності. *Пізнавальний розвиток:* аналіз, порівняння кімнатних рослин за кольором, розміром, формою листя**.** *Розвиток саморегуляції***:** виконання завдання за зразком і простою інструкцією, в певній послідовності дій.
7.	12	**Догляд за кімнатними рослинами**		
		Теоретичні відомості. Умови правильного вирощування кімнатних рослин. Декоративно - листяні рослини й умови їх вирощування. Знайомство з родиною бегоній та сенполій.Правильне розміщення рослин у кімнатах. Догляд за рослинами (поливання, збризкування, рихлення землі у горщиках).	*Характеризує***:** умови правильного вирощування кімнатних рослин. *Вміє:* доглядати за рослинами (поливати, збризкувати листя, рихлити землю у горщиках).	*Пізнавальний розвиток:* збагачення уявлення про кімнатні рослини, про догляд за ними, розвиток уваги. *Розвиток мовлення:* на основі збагачення словника

		*Практичні роботи.*Визначення необхідності в поливі кімнатних рослин. Полив квітів. Рихлення ґрунту в горщиках за допомогою палички - піки.	*Визначає:* необхідність поливу квітів.	назвами кімнатних рослин. *Особистісний розвиток:* формування охайності, наполегливості тощо.
8.	12	**Практичне повторення**		
		Резерв часу		
		II семестр		
9.	20	**Створення композицій із природного матеріалу**		
		Об'єкти роботи. Зразки різних композицій із природного матеріалу. *Теоретичні відомості.*Загальні правила складання букетів та композицій із сухого природного матеріалу. Букети та композиції у вазах. Композиції з природного матеріалу у рамках. Корзинки з сухими рослинами, мініатюрні композиції на зрізах деревини, на сухому корінні, на гілках. *Практичні роботи:* Створення композицій у вазах та рамках. Створення корзинок із засушеними рослинами. Екскурсії на виставки зимового букету.	*Називає:* загальні правила складання букетів та композицій із сухого природного матеріалу. *Характеризує* відмінності:між композиціями на зрізах деревини, сухому корінні, гілках. *Розпізнає:*різні природні матеріали. *Дотримується:* правил безпечної роботи з ножицями, клеєм. *Організовує:*робоче місце при роботі з природним матеріалом.	*Розвиток мовлення* використання назв природного матеріалу, композицій у розгорнутому мовленні. *Пізнавальний розвиток:* аналіз, порівняння різних видів сухого природного матеріалу, розширення знань про створення мініатюрних композицій. *Сенсомоторний розвиток:* розвиток зорово-моторної координації, дрібної моторики руки у процесі створення композицій.

11.	4	**Прибирання приміщення теплиці**		
		*Теоретичні відомості.*Правила і послідовність прибирання приміщення теплиці. Складання плану прибирання приміщення. *Інструменти.*Відра, швабри, ганчірки для видалення пилу, ганчірки для миття підлоги. *Практичні роботи.* Вологе прибирання приміщення теплиці. Виконання роботи за словесною інструкцією вчителя.	*Характеризує:* правила і послідовність прибирання приміщення теплиці. *Дотримується:* санітарно-гігієнічних вимог у процесі прибирання приміщення теплиці.	*Розвиток мовлення* використання назв інструментів, розширення словникового запасу, комунікативних умінь. *Виховання позитивних рис особистості:* працелюбності, відповідальності за якість виконаної роботи, наполегливості у досягненні мети
11.	10	**Вирощування кімнатних рослин**		
		*Об'єкти роботи.*рослини родини аспарагусів і родини колеусів. *Теоретичні відомості.*Рослини в інтер'єрі школи. Значення декоративно - листяних кімнатних рослин в озелененні приміщень. Підбір рослин для озеленення класів, коридорів школи. Родина аспарагусів і умови їх вирощування. Родина колеусів, умови вирощування і правила догляду за рослинами. Температура води для поливу кімнатних рослин. Необхідність відстоювання води для поливу кімнатних рослин. *Практичні роботи.*Вивчення умов	*Називає:* рослини родини аспарагусів і родини колеусів. *Характеризує*умови вирощування і правила догляду за рослинами. *Дотримується:* правил догляду за рослинами. *Готує:* суміші ґрунтів для рослин за допомогою вчителя.	*Розвиток мовлення* використання назв рослин родини аспарагусів і родини колеусів. *Пізнавальний розвиток:* аналіз, порівняння різних видів кімнатних рослин, збагачення уявлень про декоративно-листяні рослини. *Особистісний розвиток* формування умінь виконувати трудове

		вирощування рослин родини аспарагусів і колеусів. Приготування суміші ґрунтів для рослин. Висаджування укорінених живців у горщики та догляд за посадженими рослинами.	*Висаджує:* живці у горщики.	завдання за зразком, інструкційною картою, за планом послідовності видів діяльності.
12.	8	**Підготовка насіння до посіву на розсаду**		
		Теоретичні відомості. Умови, необхідні для вирощування розсади з насіння. Суміш ґрунтів, необхідна для вирощування розсади квіткових рослин та її компоненти. Правила приготування суміші ґрунтів у необхідному співвідношенні компонентів. *Практичні роботи***.**Приготування суміші ґрунтів у необхідному співвідношенні компонентів. Заповнення приготованою сумішшю ящиків для розсади.	*Називає:*умови, необхідні для вирощування розсади з насіння. *Готує:* суміші ґрунтів у необхідному співвідношенні компонентів за допомогою вчителя. *Заповнює:* сумішшю ящики для розсади.	*Розвиток мовлення* використання назв компонентів суміші ґрунтів у розгорнутому мовленні, розширення словникового запасу. *Пізнавальний розвиток:*розширення уявлень про умови вирощування розсади. *Особистісний розвиток* формування уважності, спостережливості, охайності.
15.	10	**Підготовка ґрунту під квітково - декоративні рослини**		
		*Теоретичні відомості***.** Весняні роботи на квітниках. Строки проведення даних робіт. Правила безпечної роботи з лопатою. Глибина перекопування ґрунту. *Практичні роботи***.** Перекопування квітників за допомогою лопати.	*Характеризує*весняні роботи на квітниках. *Дотримується:* правил перекопування грунту	*Розвиток мовлення* збагачення словникового запасу термінами стосовно весняних робіт на квітниках. *Особистісний розвиток,*

		Розрівнювання ґрунту граблями.		розвиток умінь виконувати трудове завдання за зразком.
16.	10	**Висівання насіння однорічних рослин (чорнобривці) у відкритий ґрунт**		
		Теоретичні відомості. Однорічні рослини - рослини, що ростуть один рік від весни до осені. Їх коротка характеристика. Вигляд насіння чорнобривців. Правила посіву у відкритий ґрунт. Оформлення чорнобривцями країв клумб. Правила безпечної роботи з інструментами. *Практичні роботи*. Визначення місця чорнобривців на клумбах. Підготовка рядків для посіву насіння рослин. Полив підготованих рядків із кружки. Посів насіння чорнобривців у підготовані рядки.	*Називає:* 2-3 однорічні рослини. *Характеризує*однорічні рослини. *Дотримується:* правил безпечної роботи з інструментами. *Готує:* рядки для посіву рослин. *Висіває:* однорічні рослини у грунт.	*Розвиток мовлення* використання назв однорічних рослин у розгорнутому мовленні. *Пізнавальний розвиток:* збагачення уявлень про однорічні квіткові рослини. *Особистісний розвиток*, формування вмінь самостійно виконувати практичні завдання.
17.	**10**	**Практичне повторення**		
		Резерв часу		
		До кінця навчання у IVкласі учні **повинні знати:** назви 2 -3 однорічних декоративно-квіткових рослин, правила збору насіння однорічних рослин, умови, необхідні для нормального росту і розвитку кімнатних рослин, назви 4 -5 кімнатних рослин. **Повинні вміти:** збирати насіння однорічних рослин, обробляти насіння (чорнобривці), вміти поливати і видаляти пил з листя кімнатних рослин, висівати насіння декоративно - квіткових рослин (чорнобривці) у відкритий ґрунт.		